

Primárne vzdelávanie - I. cyklus základnej školy

Všeobecná časť

Konsolidované znenie podľa :

- Štátneho vzdelávacieho programu pre primárne vzdelávanie – 1. stupeň ZŠ schváleného Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 6. 2. 2015 pod č. 2015-5129/1758:1-10A0 pre základné školy s platnosťou od 1. 9. 2015
- Dodatku č. 3, ktorým sa menil rámcový učebný plán pre ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským ako súčasť štátneho vzdelávacieho programu, schváleného Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 4. 4. 2019 pod č. 2019/4559:1-A1010 s účinnosťou od 1. 9. 2019 začínajúc 1. až 3. ročníkom.
- Dodatok č. 6 k Štátnemu vzdelávaciemu programu pre primárne vzdelávanie, ktorými sa menili vzdelávacie štandardy pre vyučovacie predmety vlastiveda a hudobná výchova v základných školách s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny, schváleného Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 26. 5. 2020 pod číslom 2020/10884:1-C1620 s platnosťou od 1. 9. 2020.
- Dodatku č. 7 k Štátnemu vzdelávaciemu programu pre základné školy s vyučovaním jazykom slovenským, základné školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a základné školy s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny, schváleného Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 29. 6. 2020 pod číslom 2020/13534:1-A2110 s platnosťou od 1. 9. 2020.
- Dodatok č. 11, ktorým došlo k zmene a zosúladieniu štátnych vzdelávacích programov pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie a rámcových učebných plánov pre ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským, pre ZŠ s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a pre ZŠ s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny so znením školského zákona a vyhlášky o základnej škole; schválený Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pod číslom 2022/10162:2- A2140 s účinnosťou od 1. septembra 2022.
- Dodatok č. 12, ktorým sa upravuje používanie štátnych vzdelávacích programov pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie; schválený Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pod číslom 2023/7991:1-A2140 s účinnosťou od 1. septembra 2023.
- Dodatku č. 13, ktorým došlo k zmene a zosúladieniu štátnych vzdelávacích programov pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie so znením školského zákona, a rámcových učebných plánov pre ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským, pre ZŠ s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a pre ZŠ s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny; schválený Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pod číslom 2023/10619:4-A2140 s platnosťou od 1. 9. 2023.
- Dodatok č. 15, ktorým sa menili rámcové učebné plány pre: ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským, pre ZŠ s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny a ZŠ s vyučovaním jazyka národnostnej menšiny, schválený Ministerstvom školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky pod číslom 2024/13598: 1-C2141 s účinnosťou od 1. 9. 2024.
- Dodatok č. 16, ktorým sa v súvislosti s adaptačnými triedami upravujú rámcové učebné plány, Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov s nadaním v súlade s princípmi

inkluzívneho vzdelávania, Osobitosti výchovy a vzdelávania cudzincov a mení sa maximálny rozsah vyučovania dištančnou formou; schválený Ministerstvom školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky pod číslom 2025/7938: 1-C2141 s účinnosťou od 1. 5. 2025.

- **Dodatky:**

Dodatok, Dodatok č. 1, Dodatok č. 2, Dodatok č. 4, Dodatok č. 5, body 1 a 3 Dodatku č. 7 a Dodatok č. 9 stratili svoju účinnosť.

- Platnosť Dodatok č. 8 upravuje Dodatok č. 12.

- Dodatok č. 10 a Dodatok č. 14 mení a dopĺňa vzdelávacie štandardy pre nižšie stredné vzdelávanie.

Školský vzdelávací program je vypracovaný podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre základné vzdelávanie schváleného ministrom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 31.3.2023 podľa číslom 2023/831:7-A2140 s platnosťou od 1.9.2024, v súlade s Dodatkom č. 1 schváleného pod číslom 2023/10619:9-C2140 s účinnosťou od 10.10.2023 a v súlade s Dodatkom č. 2 schváleného pod číslom 2024/13599:1-C2141 s účinnosťou od 1.9.2024.

Tento dokument je platný pre žiakov v reformných ročníkoch, ktoré sú v postupnom zavádzaní nového ŠVP od školského roka 2024/25 od 1. ročníka.

Vzdelávanie v 21. storočí sa odohráva v prostredí, ktoré sa neustále mení. Deti vyrastajú vo svete digitálnych technológií, globalizácie a rýchlych spoločenských zmien. Úlohou školy preto nie je len odovzdávať vedomosti, ale pomáhať žiakom rozvíjať schopnosti, postoje a hodnoty, ktoré im umožnia zvládať nové situácie, myslieť kriticky, spolupracovať a učiť sa po celý život.

Základnou podmienkou úspechu vzdelávania je partnerská spolupráca v trojuholníku žiak – učiteľ – rodič. Každá strana má v tejto trojici nenahraditeľnú úlohu:

- učiteľ vedie, motivuje a vytvára podnetné prostredie pre učenie,
- žiak sa aktívne zapája, objavuje, skúma a učí sa pre život, je hlavným aktérom spoluzodpovedným za svoje vzdelávanie
- rodič podporuje učenie svojho dieťaťa, komunikuje so školou a spolupracuje pri jeho rozvoji.

Škola vychádza z predpokladu, že tradičné poňatie vzdelávania, v ktorom učiteľ len odovzdáva žiakom vedomosti, už v 21. storočí nepostačuje. Úlohou učiteľa nie je iba zrozumiteľne vysvetliť učivo, ale predovšetkým porozumieť procesom učenia sa žiaka – tomu, ako premýšľa, ako pristupuje k úlohám, aké stratégie riešenia volí a ako reaguje na úspech či neúspech.

Učiteľ v 1. cykle pôsobí ako sprievodca a facilitátor učenia. Vytvára bezpečné a podnetné prostredie, kde sa žiak cíti prijatý, má odvahu objavovať a učiť sa z chýb.

Podporuje samostatnosť, zodpovednosť a zvedavosť žiaka, rozvíja jeho silné stránky a rešpektuje individuálne tempo učenia. Uprednostňuje učenie sa zážitkom, skúsenosťou a spoluprácou, čím rozvíja kľúčové kompetencie.

Ciele a obsah vzdelávania

Vízia vzdelávania pre 21. storočie **“Učíme (sa) samostatne myslieť a zodpovedne konať na základe hodnôt, vedomostí a dát.”**

Škola si v súlade so Štátnym vzdelávacím programom pre základné vzdelávanie (č. 2023/831:7-A2140 s platnosťou od 1. 9. 2024) stanovuje ciele výchovy a vzdelávania, ktoré reflektujú potreby spoločnosti 21. storočia a smerujú k rozvoju všestrannej a funkčnej gramotnosti žiakov.

Ťažisko vzdelávania sa presúva od zapamätávania izolovaných poznatkov k systematickému rozvíjaniu kľúčových kompetencií, ktoré umožňujú žiakom uplatniť vedomosti a zručnosti v každodennom osobnom, spoločenskom a kultúrnom živote.

Cieľom vzdelávania nie je len množstvo vedomostí, ale hĺbka porozumenia, schopnosť prepájať poznatky, uvažovať v súvislostiach, riešiť problémy a samostatne sa učiť. Vzdelávanie rozvíja nielen kognitívnu oblasť, ale aj sociálne, emocionálne a hodnotové zložky osobnosti žiaka.

Cieľom základného vzdelávania je, aby každý žiak:

1. získal rozvinutú všestrannú a funkčnú gramotnosť v súlade s požiadavkami spoločnosti, vedel ju uplatniť v každom dennom osobnom a spoločenskom živote a pri napĺňaní svojich osobných, vzdelávacích, kultúrnych a sociálnych potrieb
2. mal vybudovaný základný hodnotovokultúrny rámec svojej osobnosti, ktorý ho orientuje a sprevádza pri plánovaní a dosahovaní individuálnych životných cieľov, ako aj pri participácii na širších spoločenských, kultúrnych a globálnych aktivitách,
3. získal reálne vedomie o vlastnom osobnostnom potenciáli pre svoj ďalší vzdelávací rast a celostný rozvoj.

Hlavné ciele sa dosahujú prostredníctvom:

- a) vytvárania a upevňovania kultúry a étosu školy,
- b) vyučovania zameraného na nadobúdanie doménových a prierezových gramotností,
- c) spolupráce s externým prostredím a neformálnym vzdelávaním.

Všeobecné ciele výchovy a vzdelávania v 1. cykle

Škola sa zameriava na tieto ciele výchovy a vzdelávania:

1. Rozvíjať základy gramotností prostredníctvom budovania kľúčových kompetencií v jednotlivých vzdelávacích oblastiach.
2. Podporovať vlastné objavovanie a skúmanie sociálneho, prírodného a kultúrneho prostredia, v ktorom žiak žije.

3. Viesť žiakov k poznávaniu a využívaniu vlastných individuálnych predpokladov a k osvojeniu efektívnych stratégií učenia sa.
4. Rozvíjať kognitívne schopnosti žiakov aktívnym riešením problémov, samostatne aj v skupinovej spolupráci, a tým vytvárať základy pre tvorivé a kritické myslenie.
5. Podporovať rozvoj sociálnych a komunikačných kompetencií a pestovať prosociálne správanie žiakov.
6. Viesť žiakov k zodpovednému prístupu k ochrane a upevňovaniu zdravia a k formovaniu zdravého životného štýlu.
7. Rozvíjať občianske a hodnotové povedomie – viesť žiakov k uplatňovaniu svojich práv, plneniu povinností a rešpektovaniu práv iných.

Takto definované ciele smerujú k rozvoju sebavedomého, zodpovedného a samostatne sa učiaceho jednotlivca, ktorý je pripravený aktívne a tvorivo reagovať na výzvy súčasného sveta.

Stupeň vzdelávania

Základné vzdelanie sa formálne člení na primárne vzdelanie a nižšie stredné vzdelanie.

1 Úspešným absolvovaním 2. cyklu základného vzdelávania získa žiak primárne vzdelanie (ISCED 1) a úroveň 1 Slovenského kvalifikačného rámca/Európskeho kvalifikačného rámca (SKKR /EKR: 1). Úspešným absolvovaním 3. cyklu základného vzdelávania získa žiak nižšie stredné vzdelanie (ISCED2) a úroveň 2 Slovenského kvalifikačného rámca/Európskeho kvalifikačného rámca (SKKR /EKR: 2).

Primárne vzdelávanie je prvý stupeň vzdelávania, ktorý sa v súlade s novým Štátnym vzdelávacím programom člení na dva cykly učenia – I. a II. cyklus.

- I. cyklus zahŕňa obdobie adaptácie žiaka na školské prostredie, rozvíjanie základných spôsobilostí pre učenie sa, sociálnych zručností a tvorbu pozitívneho vzťahu k učeniu.
- II. cyklus nadväzuje na základy vytvorené v prvom cykle, prehĺbuje čitateľskú, matematickú a digitálnu gramotnosť, rozvíja kritické a tvorivé myslenie, sebahodnotenie a zodpovednosť za vlastné učenie.

Primárne vzdelanie žiak získa úspešným absolvovaním II. cyklu, t. j. ukončením ucelenej časti vzdelávacieho programu pre prvý stupeň základnej školy. Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (vrátane žiaka s mentálnym postihnutím) dosahuje tento stupeň absolvovaním posledného ročníka školy podľa vzdelávacieho programu prispôbeného jeho potrebám.

Charakteristika odboru vzdelávania a jeho dĺžka

Základné vzdelávanie je kľúčovým prvkom vzdelávacieho systému. Buduje sa na ňom základ osobnej, sociálnej, hodnotovo-kultúrnej a profesijnej spôsobilosti každého človeka v súlade s potrebami súčasnej spoločnosti, jej perspektívami, so zohľadnením regionálnych aj globálnych spoločenských požiadaviek a potrieb. Zároveň formuje a rozvíja charakter žiaka v súlade s etickými hodnotami, podporuje utváranie jeho pozitívnych osobných identít. Základné vzdelávanie poskytuje žiakom šance nájsť a rozvinúť svoj potenciál, chápať vlastné prežívanie a regulovať svoje emócie, reflektovať svoje silné a slabé stránky pri plánovaní ďalšieho smerovania v živote, pochopiť a začať pracovať na svojich perspektívach v osobnom, občianskom i profesijnom živote.

Základné vzdelávanie má deväť ročníkov. Vnútroštruktúra kurikula základného vzdelávania reflektuje potrebnú rôznorodosť vzdelávacích ciest žiakov a je usporiadaná do troch po sebe idúcich a na seba nadväzujúcich vzdelávacích cyklov. Prvý cyklus tvorí 1. až 3. ročník, druhý cyklus tvorí 4. až 5. ročník a tretí cyklus tvorí 6. až 9. ročník. Vzdelávacie štandardy jednotlivých cyklov určujú obsah vzdelávania a očakávané učebné výstupy na ich konci.

Prvý a druhý cyklus spolu predstavuje prvý stupeň základnej školy a tretí cyklus predstavuje druhý stupeň. Dĺžka trvania prvého stupňa základného vzdelávania podľa tohto vzdelávacieho programu je päť (5) rokov. Dĺžka trvania druhého stupňa základného vzdelávania podľa tohto vzdelávacieho programu je štyri (4) roky.

Prvý cyklus (1. – 3. ročník ZŠ)

Úlohou prvého cyklu je, aby žiak získal vzťah k učeniu sa, vytvoril si pracovné návyky a pracovný režim, aktívne sa zapájal do práce, využíval kreativitu pre zlepšovanie svojich myšlienok. Žiakom vytvára učiteľ bezpečné prostredie a podporu: „Ty mi pomôžeš.“ Vyučovanie ťažiskovo zabezpečuje učiteľ s aprobáciou na primárne vzdelávanie.

Druhý cyklus (4. – 5. ročník ZŠ)

Úlohou druhého cyklu je, aby žiak dokázal bezpečne a jasne komunikovať svoje pocity, potreby a hranice, vyjadroval pre ne pochopenie u seba aj u iných a reflektoval svoje konanie a postoje. Zámerom súčasne je, aby žiak rozlišoval medzi faktami, domnienkami a hodnoteniami, a aby nadobudol väčšiu samostatnosť v učení a prevzal časť zodpovednosti za svoje učenie, uvedomil si, čo je oblasťou jeho záujmu a čomu by sa chcel hlbšie venovať.

Žiak si vytvára vzťahy s rovesníkmi a učí sa spoločne s nimi riešiť úlohy a výzvy: „Ja to dokážem, som schopný vstúpiť do spolupráce.“

Vyučovanie zabezpečujú spoločne a vyvážené učitelia s aprobáciou na primárne vzdelávanie a učitelia so špecializáciou na konkrétnu vzdelávaciu oblasť alebo vyučovací predmet.

Forma výchovy a vzdelávania

Výchova a vzdelávanie sa v základných školách organizuje dennou formou štúdia.

Denná forma štúdia sa môže uskutočňovať aj ako dištančná:

a) v celom rozsahu vzdelávania pre žiakov, ktorí plnia povinnú školskú dochádzku individuálnym vzdelávaním preto, že ich zdravotný stav neumožňuje účasť na vzdelávaní v škole alebo preto, že boli vzatí do väzby alebo sú vo výkone trestu odňatia slobody,

b) v rozsahu podľa odporúčania zariadenia poradenstva a prevencie pre žiakov so zdravotným znevýhodnením, ktorí sú vzdelávaní podľa individuálneho vzdelávacieho programu, vrátane žiakov so všeobecným intelektovým nadaním,

c) v rozsahu podľa rozhodnutia riaditeľa školy pre žiakov, ktorí plnia povinnú školskú dochádzku podľa individuálneho učebného plánu,

d) v rozsahu podľa rozhodnutia ministra školstva, vedy, výskumu a športu v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu pre všetkých žiakov,

e) v nevyhnutne potrebnom rozsahu, najviac však jeden mesiac:

- zo závažných organizačných dôvodov,

- z technických dôvodov (napr. havária v budove školy, rekonštrukcia budovy školy),

- z hygienicko-epidemiologických dôvodov, na základe nariadeného opatrenia príslušného regionálneho úradu verejného zdravotníctva alebo z iných dôvodov, ktoré môžu ohroziť bezpečnosť a zdravie detí a zamestnancov alebo môžu spôsobiť závažné škody na majetku.

Dištančné vzdelávanie je organizované bez priameho kontaktu učiteľa alebo odborného zamestnanca so žiakom, komunikáciou prostredníctvom dostupných komunikačných prostriedkov, najmä prostriedkov založených na využívaní počítačových sietí.

Vyučovací jazyk

Výchova a vzdelávanie sa uskutočňuje na primárnom vzdelávaní v slovenskom jazyku.

Profil absolventa

Absolvent I. cyklu

Žiak po ukončení I. cyklu sa orientuje v školskom prostredí, učí sa s radosťou a zvedavosťou, rozvíja základné spôsobilosti v oblasti čítania, písania, počítania a komunikácie. Dokáže spolupracovať, vyjadriť svoje pocity a potreby, rešpektuje dohodnuté pravidlá a prejavuje záujem o svoje okolie. Učí sa postupne preberať zodpovednosť za svoje správanie a učenie.

Absolvent II. cyklu

Žiak po ukončení II. cyklu vie samostatne pracovať a učiť sa, premýšľa o svojom učení a hodnotí svoje pokroky. Dokáže sa vyjadrovať písomne aj ústne, používa anglický jazyk v jednoduchých situáciách. Využíva poznatky z matematiky, prírodovedy a spoločenských predmetov na riešenie praktických úloh. Pri práci využíva digitálne technológie bezpečne a zodpovedne. Správa sa kultúrne, spolupracuje, rešpektuje iných a stará sa o prostredie, v ktorom žije.

Absolvent primárneho vzdelávania je samostatný, zodpovedný a tvorivý žiak, ktorý sa učí s porozumením a hľadá zmysel v učení. Vie spolupracovať, kriticky myslieť, komunikovať, používať digitálne technológie a správa sa v súlade s hodnotami rešpektu, empatie a udržateľnosti. Je pripravený pokračovať v nižšom strednom vzdelávaní a ďalej rozvíjať svoje schopnosti a záujmy.

Vzdelávacie oblasti a tematické oblasti naprieč vzdelávaním

Vzdelávacie oblasti predstavujú základnú štruktúru kurikula. Zastrešujú príbuzné predmety a tematické celky, ktoré rozvíjajú kľúčové kompetencie žiakov a vytvárajú medzi predmetmi zmysluplné prepojenia. Umožňujú učiteľom plánovať učenie tak, aby žiak získaval poznatky v kontexte reálneho života a rozvíjal zručnosti pre 21. Storočie.

Vzdelávacie oblasti primárneho vzdelávania:

- Jazyk a komunikácia
- Matematika a práca s informáciami
- Človek a príroda
- Človek a spoločnosť
- Človek a hodnoty
- Človek a svet práce
- Umenie a kultúra
- Zdravie a pohyb

Okrem obsahu vzdelávacích oblastí sú v učení integrované aj **tematické oblasti naprieč vzdelávacími oblasťami**, ktoré rozvíjajú hodnoty, postoje a zručnosti potrebné pre život v súčasnej spoločnosti, ako napríklad:

- osobnostný a sociálny rozvoj,
- environmentálne uvedomenie a udržateľnosť,
- mediálna a digitálna gramotnosť,
- finančná zodpovednosť,
- zdravý životný štýl a bezpečné správanie.

Takto prepojené učenie podporuje rozvoj komplexných kompetencií, kritického myslenia, spolupráce a zodpovedného občianstva – v súlade s profilom absolventa primárneho vzdelávania.

Charakteristika vzdelávacích oblastí

Jazyk a komunikácia

Táto oblasť rozvíja komunikačné schopnosti žiaka, jeho jazykovú kultúru, schopnosť porozumieť textu, vyjadrovať myšlienky, pocity a názory. Vedie žiaka k tvorivému a kritickému používaniu jazyka v rôznych komunikačných situáciách a formách (ústnej, písomnej, neverbálnej). Rozvíja čitateľskú gramotnosť, porozumenie textu a schopnosť využiť jazyk ako prostriedok učenia sa. Učí rešpektovať jazykovú rozmanitosť a kultúrne dedičstvo.

Prepája sa s oblasťami: Človek a spoločnosť, Umenie a kultúra, Matematika a práca s informáciami.

Predmety: Slovenský jazyk a literatúra, Anglický jazyk (od 1. ročníka), jazyk národnostnej menšiny (ak sa vyučuje).

Matematika a práca s informáciami

Rozvíja logické, kritické a tvorivé myslenie žiakov. Učí ich chápať vzťahy a súvislosti v číslach, tvaroch, veľkostiach, údajoch a pravdepodobnostiach. Podporuje schopnosť riešiť praktické problémy, využívať matematické modely a argumentovať. Zahŕňa aj rozvoj digitálnej a informačnej gramotnosti – používanie digitálnych technológií, vyhľadávanie, spracovanie a hodnotenie informácií.

Prepája sa s oblasťami: Človek a príroda, Človek a svet práce, Jazyk a komunikácia.

Predmety: Matematika, Informatika (od 3. ročníka).

Človek a príroda

Vedie žiaka k poznávaniu a pochopeniu základných prírodných javov a procesov v živote človeka, rastlín a živočíchov.

Rozvíja schopnosť pozorovať, skúmať, klásť otázky, vyvodzovať závery a nachádzať súvislosti. Podporuje environmentálne uvedomenie, zodpovedný prístup k prírode a uvedomenie si prepojenosti života na Zemi.

Rozvíja zvedavosť, schopnosť experimentovať a pracovať s jednoduchými nástrojmi.

Prepája sa s oblasťami: Človek a spoločnosť, Zdravie a pohyb, Matematika a práca s informáciami.

Predmety: Prvouka, Expedícia (I. cyklus), Prírodoveda (II. cyklus)

Človek a spoločnosť

Pomáha žiakovi porozumieť svetu ľudí – rodine, obci, vlasti, histórii, kultúre a spoločenským pravidlám. Rozvíja občianske, sociálne a etické hodnoty, podporuje zodpovednosť, empatiu a rešpekt k iným. Vedie žiaka k záujmu o dianie okolo seba a k formovaniu vlastnej identity a názorov. Podporuje uvedomenie si spolupatričnosti a kultúrneho dedičstva Slovenska i Európy.

Prepája sa s oblasťami: Jazyk a komunikácia, Človek a hodnoty, Umenie a kultúra.

Predmety: Človek a spoločnosť (I. Cyklus), Vlastiveda (I. a II. cyklus), Etická výchova (I. a II. cyklus)

Človek a hodnoty

Zameriava sa na formovanie osobnosti žiaka, rozvoj morálnych hodnôt, empatie, sebaúcty a zodpovednosti. Vedie žiaka k poznaniu seba samého, k úcte k druhým a k rozvoju pozitívnych medziľudských vzťahov. Podporuje duchovný a etický rozvoj, učí prijímať rozhodnutia na základe hodnôt a morálnych princípov.

Prepája sa s oblasťami: Človek a spoločnosť, Zdravie a pohyb, Umenie a kultúra.
Predmety: Etická výchova (I. a II. cyklus), alebo Náboženská výchova (I. a II. cyklus)

Človek a svet práce

Rozvíja praktické, technické a pracovné zručnosti žiaka. Vedie ho k tvorivosti, trpezlivosti, precíznosti a bezpečnému používaniu pracovných nástrojov. Podporuje pozitívny vzťah k práci, spolupráci a zodpovednosti za výsledok. Rozvíja aj základy finančnej gramotnosti a uvedomenie si hodnoty práce.

Prepája sa s oblasťami: Matematika a práca s informáciami, Umenie a kultúra, Človek a príroda.
Predmety: Pracovné vyučovanie (I. cyklus)

Umenie a kultúra

Podporuje rozvoj tvorivosti, estetického vnímania a vyjadrovania. Vedie žiaka k vnímaniu krásy v umení i bežnom živote, k tvorivému sebvýjadreniu prostredníctvom hudby, výtvarného prejavu či pohybu. Rozvíja emocionálnu inteligenciu, fantáziu a schopnosť spolupráce. Zároveň učí rešpektovať kultúrnu rozmanitosť a dedičstvo.

Prepája sa s oblasťami: Jazyk a komunikácia, Človek a hodnoty, Zdravie a pohyb.
Predmety: Výtvarná výchova, Hudobná výchova (I. cyklus)

Zdravie a pohyb

Rozvíja telesnú zdatnosť, koordináciu, vytrvalosť a zdravý životný štýl. Učí žiaka uvedomovať si potrebu pohybu, odpočinku a zdravého stravovania. Podporuje duševnú pohodu, spoluprácu, fair play a rešpektovanie pravidiel. Vedie žiaka k zodpovednému správaniu v situáciách ohrozujúcich zdravie a život.

Prepája sa s oblasťami: Človek a hodnoty, Človek a príroda.
Predmety: Telesná a športová výchova, Zdravotná výchova (integrovaná) (I. cyklus)

Tematické oblasti naprieč vzdelávaním

Tematické oblasti naprieč vzdelávaním predstavujú obsahové a hodnotové okruhy, ktoré prirodzene prepájajú všetky vzdelávacie oblasti. Integrované sú naprieč predmetmi a pomáhajú rozvíjať postoje, hodnoty, spôsobilosti a zručnosti nevyhnutné pre život v súčasnej spoločnosti. Ich cieľom je podporiť komplexný rozvoj žiaka, rozšíriť jeho poznanie, formovať jeho charakter a umožniť mu chápať širšie súvislosti medzi učením a reálnym životom.

Tematické oblasti sa neučia ako samostatné predmety – sú prirodzenou súčasťou učiva a prejavujú sa v každodennej školskej praxi, komunikácii, projektoch, aktivitách a školskom prostredí.

Témy, ktoré sa prirodzene prepájajú so všetkými oblasťami a prispievajú k formovaniu osobnosti žiaka:

- osobnostný a sociálny rozvoj,
- mediálna a digitálna gramotnosť,
- environmentálna a finančná gramotnosť,
- zdravý životný štýl a bezpečné správanie,
- kultúrna rozmanitosť, identita a tradície,
- zdravý životný štýl a bezpečné správanie,
- občianska participácia a zodpovednosť.

Osobnostný a sociálny rozvoj

Táto tematická oblasť podporuje rozvoj celistvej osobnosti žiaka. Zameriava sa na budovanie sebavedomia, sebakontroly, úcty k sebe samému a pozitívnej identity. Vede žiaka k tomu, aby rozumel svojim pocitom, vedel ich primerane vyjadriť a regulovať. Učí ho prijímať zodpovednosť za vlastné správanie a rozumieť tomu, ako jeho konanie vplýva na ostatných. Rozvíja sociálne zručnosti potrebné pre spoluprácu: počúvanie, rešpektovanie názorov iných, hľadanie kompromisov, riešenie konfliktov, empatiu a pomoc druhým. Podporuje zdravé vzťahy v triede, pozitívnu komunikáciu a klímu, v ktorej sa žiak cíti bezpečne a prijato. Prostredníctvom projektov, dramatizácií a kooperatívnych úloh sa žiak učí tolerancii, empatii a prosociálnemu správaniu.

Environmentálna výchova a udržateľnosť

Cieľom tejto oblasti je viesť žiakov k uvedomeniu si, že človek je súčasťou prírody a jeho konanie má dopad na životné prostredie. Žiaci sa učia pozorovať prírodné javy, skúmať ekosystémy v okolí školy, všímať si zmeny v prírode a rozmýšľať o tom, ako ich možno ovplyvniť. Rozvíja environmentálne postoje – ochranu prírody, šetrenie energií, znižovanie odpadu, jeho triedenie a opätovné využívanie. Vede žiaka k pochopeniu princípov udržateľného života a zodpovednosti za stav životného prostredia pre ďalšie generácie. Prostredníctvom praktických aktivít (školské záhrady, projekty, pozorovanie prírody, triedne ekotímy) žiak získava skúsenosť so starostlivosťou o prostredie, v ktorom žije.

Mediálna a digitálna gramotnosť

Rozvíja schopnosť žiakov orientovať sa v digitálnom svete a kriticky čítať a vyhodnocovať informácie. Učí ich porozumieť tomu, ako vzniká mediálny obsah (reklama, správy, obrázky, videá), ako môže manipulovať názormi a ako bezpečne komunikovať v online prostredí. Podporuje zodpovedné používanie digitálnych technológií, dodržiavanie pravidiel bezpečnosti a rešpektovanie digitálnej stopy.

Žiaci sa učia rozoznávať relevantné informácie, overovať ich zdroje a brať ohľad na autorské práva. Rozvíja tvorivosť pri využívaní technológií – tvorba prezentácií, obrázkov, jednoduchých programov či projektových výstupov.

Finančná gramotnosť

Zameriava sa na porozumenie základným ekonomickým pojmom a situáciám z každodenného života. Podporuje schopnosť žiaka rozhodovať sa rozumne v oblasti osobných financií – rozlišovať potreby a túžby, plánovať výdavky, šetriť a zodpovedne nakupovať. Učí deti chápať hodnotu práce, cenu vecí a princípy jednoduchého hospodárenia.

V kontexte primárneho vzdelávania sa uplatňuje najmä prostredníctvom hier, modelových situácií, projektov a praktických príkladov. Finančná gramotnosť podporuje aj rozvoj matematického a logického myslenia, schopnosť porovnávať údaje a prijímať premyslené rozhodnutia.

Kultúrna rozmanitosť, identita a tradície

Táto oblasť podporuje porozumenie kultúrnej rôznorodosti spoločnosti a učí žiakov vážiť si tradície a hodnoty, ktoré vytvárajú identitu jednotlivca, rodiny, komunity i spoločnosti. Vede žiaka k rešpektu a tolerancii k ľuďom z rôznych kultúr a k porozumeniu, že rozdiely medzi ľuďmi obohacujú. Podporuje hrdosť na vlastnú kultúru, jazyk, regionálne tradície a umelecké prejavy. Umožňuje rozvíjať kultúrne povedomie, estetické cítenie a citlivosť voči tradíciám, umeniu a kultúrnemu dedičstvu. Realizuje sa prostredníctvom projektov, osláv, školských slávností, regionálnych tém a umeleckých aktivít.

Zdravý životný štýl a bezpečné správanie

Zameriava sa na podporu fyzického, duševného a sociálneho zdravia žiakov. Učí ich významu pohybu, odpočinku, športu, zdravej výživy a psychohygieny. Podporuje prevenciu rizikového správania, bezpečné správanie v doprave, v škole aj mimo nej a schopnosť predchádzať nežiaducim situáciám.

Rozvíja zodpovednosť za vlastné zdravie a pohodu, vedie k rozpoznaní bezpečných a nebezpečných situácií, k schopnosti povedať „nie“ a vyhľadať pomoc.

Obsahuje aj základy prvej pomoci a zodpovedné správanie v online prostredí.

Občianska participácia a zodpovednosť

Podporuje pochopenie základných princípov fungovania spoločnosti, práv a povinností, pravidiel a vzťahov v komunite.

Vede žiakov k aktívnej účasti na živote triedy a školy, k spolupráci, zodpovednosti a férovosti. Učí žiakov vyjadriť svoj názor, diskutovať, prijímať odlišné názory a rozhodovať sa s ohľadom na ostatných. Podporuje základné demokratické postoje – rovnosť, rešpekt, pomoc slabším, spravodlivosť a spolupatričnosť. Prejavuje sa v triednych pravidlách, školskom parlamente, projektoch, komunitných aktivitách a dobrovoľníctve.

Tieto tematické oblasti sú základom pre integrované učenie, podporujú rozvoj hodnotového systému žiaka a pomáhajú mu porozumieť svetu v jeho vzájomných prepojeniach. Tvoria dôležitú súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu v primárnom vzdelávaní a sú zásadné pre napĺňanie profilu absolventa.

Realizácia tematických oblastí naprieč vzdelávaním

Tematické oblasti naprieč vzdelávaním sú prirodzenou súčasťou kurikula a prenikajú obsahom všetkých vzdelávacích oblastí a predmetov. V novom ŠVP predstavujú dôležitý prostriedok prepájania učiva, formovania hodnôt, postoja žiaka a rozvoja jeho kľúčových kompetencií. Nie sú samostatnými vyučovacími predmetmi – realizujú sa integrované v rámci učenia, každodenných aktivít a projektov školy.

Tematické oblasti podporujú prepojené učenie a umožňujú učiteľovi nadväzovať obsah jednotlivých predmetov tak, aby žiak dokázal porozumieť súvislostiam v skutočnom živote. Umožňujú prekonať izolovanosť predmetov a posilňujú medzipredmetové väzby, čo je základným princípom nového kurikula.

Tematické oblasti rozpracované prostredníctvom cieľov učenia a očakávaných výsledkov, ktoré sa následne premietajú do tematických celkov v jednotlivých predmetoch. Keďže nemajú vlastné vzdelávacie štandardy, sú začlenené do učebného obsahu podľa charakteru konkrétnej témy a vekových možností žiakov.

Tematické oblasti sa realizujú:

• ako prirodzená súčasť učiva predmetov

– integrované do slovenského jazyka, matematiky, prvouky, expedície, prírodovedy, vlastivedy, človek a spoločnosť, etickej a náboženskej výchovy, výtvarnej a hudobnej výchovy, telesnej výchovy, informatiky a technických činností.

• prostredníctvom projektového, zážitkového a integrovaného vyučovania

– školské projekty, deň zdravia, deň Zeme, týždeň finančnej gramotnosti, čitateľské projekty, environmentálne projekty, mediálne projekty, spoločenské projekty.

• prostredníctvom spolupráce s odborníkmi a inštitúciami

– besedy s psychológom, dopravným policajtom, hasičmi, záchranármi, zdravotníkmi, ochranármi, chovateľmi, pracovníkmi Slovenského Červeného kríža, pracovníkmi CHKO a národných parkov, mestských služieb či lesníkov.

• formou kurzov, didaktických hier, preventívnych aktivít

– kurzy bezpečného správania, dopravná výchova, zážitkové kurzy zamerané na zdravie a prírodu, didaktické hry v oblasti ochrany života a zdravia.

• formou návštev kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií

– výstavy, múzeá, galérie, koncerty, divadelné predstavenia, komunitné akcie, remeselné dielne, regionálne podujatia.

• formou exkurzií a tematických vychádzok

– návštevy prírodných lokalít, environmentálnych centier, pamiatok, obecného úradu, knižnice, kultúrnych inštitúcií.

- **formou školského vysielania a komunitných aktivít**

- triedne a školské rozhlasové vstupy, informácie o bezpečnosti, zdraví a kultúre;
- aktivity detských parlamentov a triednych samospráv.

- **zapojením do mimoškolskej a záujmovej činnosti**

- krúžky, tvorivé dielne, športové aktivity, environmentálne tímy, folklórne aktivity.

- **starostlivosťou o školské prostredie a areál**

- upratovanie okolia, starostlivosť o zeleň, školskú záhradu, ekologické aktivity, úprava tried a spoločných priestorov.

Očakávané výsledky učenia ako východisko pre tvorbu učebných osnov

Očakávané výsledky učenia predstavujú súbor požiadaviek na vedomosti, zručnosti, spôsobilosti, postoje a hodnoty, ktoré má žiak dosiahnuť na konci cyklu učenia. Vyjadrujú to, čo má žiak vedieť, čomu má rozumieť a čo má byť schopný urobiť, aby mohol pokračovať v nadväzujúcom cykle vzdelávania a rozvíjať svoje kľúčové kompetencie.

Očakávané výsledky učenia sú jadrom nového kurikula a tvoria základný rámec pre tvorbu školského vzdelávacieho programu. Škola z nich vychádza pri tvorbe učebných osnov jednotlivých predmetov, v ktorých sa konkretizujú vzdelávacie ciele, obsah učiva, rozsah vyučovania, časová dotácia a odporúčané metódy práce.

Rozpracovanie očakávaných výsledkov do ročníkov má v ŠVP odporúčací charakter. Škola ich rozčleňuje podľa svojich podmienok, potrieb žiakov a učebného plánu tak, aby boli zachované zásady vekovej primeranosti, didaktickej vhodnosti a logickej nadväznosti učiva.

Výstupy učenia majú kompetenčný charakter – zdôrazňujú učenie založené na činnostiach žiakov, skúmaní, riešení problémov, diskusií, tvorivosti a používaní poznatkov v praktických situáciách. Vedené sú k tomu, aby žiak chápal pojmy a vzťahy medzi nimi, vedel ich aplikovať, prepájať a využívať v rôznych kontextoch.

Očakávané výsledky učenia sú v štátnom vzdelávacom programe formulované vo forme učebných cieľov, opisov výkonov, tematických celkov a rámcového učiva. Predstavujú otvorený rámec – učiteľ ich môže spresniť a prispôbiť aktuálnym kognitívnym možnostiam žiakov, ich individuálnym potrebám a podmienkam konkrétnej triedy.

Pri ich realizácii nesmie ísť o mechanické plnenie jednotlivých bodov. Očakávané výsledky učenia slúžia ako strategický podklad pre plánovanie vyučovania, voľbu metód, tvorbu zadania úloh aj vedenie žiakov k aktívnemu učeniu a samostatnému uvažovaniu. Podporujú tiež využívanie vizuálnych pomôcok, schém a myšlienkových máp, ktoré pomáhajú žiakom pochopiť a systematizovať poznatky.

V tomto poňatí nie je žiak pasívnym prijímateľom informácií, ale aktívnym tvorcom svojho učenia – poznatky objavuje, vysvetľuje, prepája a používa pri riešení úloh. Takto vytvárané vedomosti sú trvalejšie, prepojené a využiteľné v ďalšom vzdelávaní aj v reálnom živote.

Stratégie vyučovania v prvom cykle primárneho vzdelávania

Učitelia v prvom cykle primárneho vzdelávania volia vyučovacie stratégie podľa požiadaviek tematických celkov, tém, výkonových štandardov, očakávaných výsledkov učenia a podľa aktuálnych potrieb žiakov v triede. Zohľadňujú vekové možnosti detí, ich individuálne predpoklady, tempo učenia, triednu dynamiku a charakter vyučovacieho predmetu.

Cieľom využívania rôznych stratégií je, aby sa žiaci učili aktívne, prostredníctvom skúsenosti, spolupráce, objavovania a postupného porozumenia učivu.

Učitelia v prvom cykle uplatňujú najmä tieto stratégie:

1. Stratégie aktívneho učenia

- praktické činnosti, manipulácia s predmetmi, skúmanie,
- hry, experimenty, tvorivé dielne,
- riešenie jednoduchých problémových situácií,
- využitie reálnych predmetov a praktických úloh.

2. Kooperatívne stratégie

- práca v skupinách a dvojiciach,
- spoločné riešenie úloh a projektov,
- rozhovor, diskusia, spoločná reflexia,
- nácvik spolupráce a rešpektu.

3. Stratégie rozvoja kritického myslenia

- triedenie informácií, porovnávanie, jednoduché analýzy,
- práca s otázkami, hľadanie riešení,
- argumentácia podľa schopností detí,
- tvorba myšlienkových máp a pojmových sietí.

4. Stratégie rozvoja čitateľskej a jazykovej gramotnosti

- čítanie s porozumením primerané veku,
- dramatizácia, práca s obrázkami, krátkymi textami a príbehmi,
- tvorivé písanie a vyjadrovanie vlastných myšlienok,
- práca so slovnou zásobou a s umeleckým textom.

5. Stratégie rozvoja matematického a logického myslenia

- riešenie problémových úloh, hľadanie rôznych postupov,
- modelovanie matematických situácií,
- manipulácia s konkrétnymi pomôckami,
- vizuálne a názorné pomôcky.

6. Stratégie projektového a zážitkového učenia

- projektové dni a tematické bloky,

- prepojenie viacerých predmetov v jednej téme,
- exkurzie, tematické vychádzky, pozorovania,
- aktivity spojené s prostredím školy, obce a regiónu.

7. Stratégie hodnotenia pre učenie

- priebežná spätná väzba,
- jednoduché sebahodnotenie a vzájomné hodnotenie,
- využívanie kritérií založených na výkonových štandardoch,
- sledovanie osobného pokroku žiaka.

8. Inkluzívne a diferencované stratégie

- prispôsobenie úloh náročnosti, formy či tempa,
- multisenzorické učenie (zrak, sluch, manipulácia),
- vizuálna podpora učiva, grafické organizéry,
- individuálna pomoc pre žiakov so špecifickými potrebami.

9. Stratégie rozvoja osobnostných a sociálnych kompetencií

- ranné kruhy, triednické rozhovory, hry na rozvoj komunikácie,
- techniky sebaregulácie a riešenia konfliktov,
- spoločné tvorenie a dodržiavanie pravidiel triedy.

Vyučovacie zásady v prvom cykle primárneho vzdelávania

Vyučovacie zásady predstavujú základné požiadavky, ktoré určujú charakter vyučovania a podporujú úspešný priebeh učenia žiakov. Sú oporou pri plánovaní, organizovaní aj realizácii vyučovacieho procesu a pomáhajú učiteľom vytvárať podmienky na efektívne učenie detí v prvom cykle.

Vyučovacie zásady, ktoré uplatňujú učitelia našej školy, sú tieto:

a) Zásada uvedomelosti a aktivity

Učiteľ vedie žiakov k tomu, aby sa učili uvedomele, s porozumením a vlastnou aktívnou činnosťou. Deti získavajú poznatky prostredníctvom manipulácie, rozhovorov, riešenia úloh, skúmania a praktických aktivít.

Dôležité je zapojenie žiaka do učenia tak, aby nevystupoval ako pasívny prijímateľ učiva, ale ako jeho aktívny tvorca.

b) Zásada názornosti

Žiaci poznávajú nové javy najmä prostredníctvom konkrétnych zážitkov, pozorovania a práce s reálnymi predmetmi.

Názornosť pomáha deťom pochopiť nové poznatky rýchlejšie a trvalejšie, preto sa využívajú obrázky, modely, pomôcky, didaktické hry, pokusy či jednoduché experimenty.

c) Zásada primeranosti

Obsah učiva, úlohy, tempo a metódy práce sú prispôsobené vekovým a individuálnym schopnostiam žiakov v prvom cykle.

Učiteľ volí také postupy, ktoré rešpektujú vývinové štádium detí a umožňujú každému žiakovi napredovať podľa jeho možností.

d) Zásada trvácnosti

Pozornosť sa venuje tomu, aby si žiaci učivo nielen osvojili, ale aj vedeli prakticky použiť.

Učitelia využívajú opakovanie, aplikáciu učiva v rôznych situáciách, prepájanie pojmov a aktivity, ktoré podporujú dlhodobé a pevné uloženie poznatkov.

e) Zásada systematickosti

Učivo je usporiadané logicky a postupne, od jednoduchšieho k zložitejšiemu.

Žiaci získavajú poznatky v nadväznosti na predchádzajúce skúsenosti, čím sa podporuje ich lepšie porozumenie.

Učiteľ dbá na to, aby bolo učenie prehľadné, usporiadané a navzájom prepojené.

Vyučovacie metódy v prvom cykle primárneho vzdelávania

Vyučovacie metódy predstavujú spôsoby, ktorými učiteľ organizuje a riadi učenie žiakov. V prvom cykle sú metódy volené tak, aby podporovali aktívne učenie, porozumenie pojmom, spoluprácu, praktické skúsenosti a rozvoj kompetencií primeraných veku žiakov.

Učitelia našej školy využívajú širokú škálu metód a prispôbujú ich charakteru učenia, výkonovým štandardom, téme a aktuálnym potrebám žiakov.

Metódy podľa etáp vyučovacieho procesu

Toto členenie je pre prax najprehľadnejšie a v škole aj najčastejšie používané.

1. Motivačné metódy

(zamerané na vzbudenie záujmu a aktivizáciu žiakov)

- rozhovor, príbehy, tvorivé situácie,
- hry, hádanky, problémové otázky,
- práca s obrázkami, predmetmi, krátkymi ukážkami,
- motivačné rozprávanie a situačné dramatizácie.

2. Expozičné metódy

(sprostredkovávajú nové učivo – „prvé zoznámenie sa“)

- výklad primeraný veku, rozhovor, riadené objavovanie,
- názorné ukážky, modelovanie, demonštračné situácie,
- práca s obrázkovými materiálmi, pomôckami, schémami,
- čítanie textov primeraných veku, práca s knihou.

V prvom cykle majú expozičné metódy najčastejšie podobu objavovania a praktického skúmania.

3. Fixačné metódy

(rozvoj a upevňovanie učiva)

- opakovanie prostredníctvom hier, pracovných listov,
- riešenie úloh a problémových situácií,
- tvorba myšlienkových máp a jednoduchých schém,
- praktické aplikácie – uplatnenie učiva v reálnych situáciách,
- kooperatívne učenie – „žiaci učia žiakov“.

4. Diagnostické a hodnotiace metódy

(sledujú pokrok žiaka)

- pozorovanie, rozhovor, praktické úlohy,
- krátke overovacie cvičenia, reflexia,
- sebahodnotenie a vzájomné hodnotenie,
- portfóliová práca a jednoduché hodnotiace hárky.

Metódy sú vždy prispôsobené schopnostiam žiakov prvého cyklu.

2. Metódy podľa formy práce žiaka

Učitelia pravidelne obmieňajú formy práce tak, aby bol proces učenia pestrý a efektívny.

- **kolektívne metódy** – spoločné učenie celej triedy,
- **skupinové metódy** – práca v tímoch, spolupráca, roly,

- **individuálne učenie** – samostatná práca podľa schopností žiaka,
- **audiodidaktické metódy** – jednoduché úlohy podporujúce samostatnosť, objavovanie a sebareguláciu.

3. Metódy podľa zdroja poznania

V prvom cykle sú zásadné najmä názorné a praktické metódy.

a) Slovné metódy

- primeraný výklad, rozprávanie, rozhovor,
- opis, vysvetľovanie, práca s úlohami,
- spoločne čítané texty.

b) Názorné metódy

- demonštračné ukážky, pozorovanie, manipulácia,
- modely, obrázky, schémy, didaktické pomôcky,
- práca s interaktívnou tabuľou či digitálnymi prvkami (v primeranom rozsahu).

c) Praktické metódy

- pracovné činnosti, kreslenie, modelovanie,
- experimenty, jednoduché pokusy,
- projektové a zážitkové úlohy, terénne aktivity.

d) Práca s knihou a textom

- vyhľadávanie základných informácií,
- spoločné čítanie, jednoduché porozumenie textu,
- obrázkové knihy, detské encyklopédie.

4. Metódy z hľadiska postupu myslenia

Používajú sa najmä tieto:

- **indukcia** – od konkrétneho k všeobecnému,
- **dedukcia** – od známeho pravidla k príkladu,
- **analýza a syntéza** – rozkladanie a spájanie poznatkov,
- **porovnávanie, triedenie, vysvetľovanie,**
- **objavovanie** – deti skúmajú jav a učiteľ ich vedie otázkami.

V prvom cykle sú tieto metódy vždy uplatňované názorne a prakticky.

Záver

Učitelia našej školy využívajú vyučovacie metódy tak, aby učenie v prvom cykle bolo:

- zrozumiteľné,
- aktívne,
- názorné,

- primerané veku detí,
- prepojené so skúsenosťami žiakov,
- podporujúce individuálne pokroky a radosť z učenia.

Pestré metódy umožňujú žiakom získavať poznatky prirodzene, uplatňovať ich v praxi a postupne dosahovať výkonové štandardy jednotlivých predmetov.

Postupy učenia v prvom cykle primárneho vzdelávania

Logické postupy učenia sú spôsoby myslenia, ktoré pomáhajú žiakom pochopiť učivo, budovať vzťahy medzi poznatkami a vytvárať si trvácne vedomosti. Učiteľia ich využívajú podľa charakteru témy, veku detí a cieľov učenia. V prvom cykle sa tieto postupy uplatňujú názorne, prostredníctvom praktických činností, pozorovania, manipulácie a jednoduchých úloh.

1. Analýza

Analýza postupuje od celku k častiam. Žiak sa učí rozkladať jav, slovo, tvar či situáciu na menšie prvky. Pomáha mu pochopiť, z čoho sa učivo skladá. Príklady: rozklad slova na hlásky, pozorovanie častí rastliny, rozbor jednoduchého textu.

2. Syntéza

Syntéza ide od častí k celku. Dieťa spája prvky do jedného zmysluplného celku, čím chápe vzťahy medzi nimi. Príklady: skladanie hlások do slov, tvorba viet, vytváranie pojmových máp.

3. Indukcia

Indukcia smeruje od jednotlivostí k všeobecnému. Žiak pozoruje konkrétne príklady a na ich základe objaví pravidlo. Je prirodzená a veľmi vhodná pre malé deti, pretože je názorná a podporuje aktívne myslenie. Príklady: z rôznych obrázkov žiak odvodí, čo je cicavec; z príkladov vyvodí pravidlo sčítania.

4. Dedukcia

Dedukcia postupuje od všeobecného k jednotlivému. Najprv je predstavené pravidlo a následne žiaci pracujú s konkrétnymi úlohami. Vyžaduje vyššiu úroveň myslenia, preto sa v prvom cykle používa najmä pri jednoduchých javoch. Príklady: používame vzor v písaní, aplikujeme známe pravidlo v matematike.

5. Induktívno-deduktívny postup

Vo vyučovaní sa často spájajú oba postupy: najprv žiaci objavia pravidlo (indukcia) a následne ho uveria a uplatnia v úlohách (dedukcia). Tento postup je pre prvý cyklus veľmi účinný.

6. Genetický (vývinový) postup

Učivo je usporiadané tak, že sa poznatky budujú postupne, krok za krokom. Myšlienky na seba logicky nadväzujú, čo žiakovi umožňuje pochopiť vývoj javu. Príklady: príbeh vzniku čísla, postupné objavovanie písmen, vývin rastliny.

7. Dogmatický postup

Je to učenie, pri ktorom sa pravidlá či poučky zdôvodňujú len minimálne. V prvom cykle sa mu vyhýbame, používame ho iba v prípadoch, kde sa žiak potrebuje naučiť niečo bezprostredne (napr. bezpečnostné pravidlá, symboly, niektoré značky).

8. Porovnávanie (synkritický postup)

Žiak zisťuje zhody a rozdiely medzi javmi podľa vybraných znakov. Rozvíja schopnosť triedenia, kategorizácie a vytvárania pojmov. Príklady: porovnávanie zvierat, tvarov, čísel, obrázkov, príbehov.

9. Analógia

Dieťa vychádza z podobnosti javov a na základe známej informácie usudzuje ďalšiu. Ide o približné a pravdepodobné usudzovanie, ktoré sa v praxi potvrdzuje alebo koriguje. Príklady: „toto zviera má podobné znaky ako prasa, takže bude tiež cicavec“.

Logické postupy učenia pomáhajú žiakom v prvom cykle lepšie porozumieť učivu, prepájať poznatky a budovať si pevné základy pre ďalšie vzdelávanie. Učitelia ich nenásilne prepájajú s praktickými činnosťami, hrami, pozorovaním a objavovaním tak, aby zodpovedali veku detí a výkonovým štandardom jednotlivých predmetov.

Motivačné metódy

Motivácia je dôležitou súčasťou učenia. Podporuje záujem, aktivitu a angažovanosť žiaka. Motivácia môže byť:

- **vnútorná** – zvedavosť, radosť z objavovania, záujem o tému,
- **vonkajšia** – spätná väzba, podpora, ocenenie.

Motivácia prebieha počas celého vyučovacieho procesu.

a) Vstupné motivačné metódy

Používajú sa na začiatku vyučovania, aby žiak zaujal tému.

- motivačné rozprávanie,
- motivačný rozhovor alebo otázky,
- názorná motivačná demonštrácia (obrázok, predmet, ukážka),
- problém ako motivácia – predstavenie situácie, ktorú bude žiak riešiť.

b) Priebežné motivačné metódy

Udržiavajú záujem počas celej vyučovacej hodiny.

- povzbudenie, ocenenie, pochvala, konštruktívna spätná väzba,
- motivačná výzva (úloha navyše, zvedavá otázka, zážitková aktivita),
- prepájanie učiva so skúsenosťami žiakov („Ako to súvisí s tým, čo poznáš?“),

- aktualizácia obsahu – prepojenie s realitou.

Expozičné metódy

Expozičné metódy pomáhajú žiakom objavovať nové poznatky. V prvom cykle sú najúčinnnejšie také, ktoré sú názorné, činnostné a prepojené s praktickými skúsenosťami.

a) Metódy priameho prenosu poznatkov

Monologické slovné metódy

- jednoduché rozprávanie,
- opis, vysvetľovanie,
- krátky výklad primeraný veku.

Dialogické slovné metódy

- rozhovor, riadená diskusia,
- beseda, dramatizácia,
- otázky a odpovede.

b) Metódy sprostredkovaného prenosu poznatkov

Demonštračné metódy

- ukážka predmetov, obrázkov, videí, pohybu, činností, zvukov.

Pozorovanie

- pozorovanie javov, rastlín, zvierat, jednoduchých pokusov,
- pozorovanie učiteľovej alebo žiackej ukážky.

Manipulačné a praktické metódy

- práca s predmetmi,
- jednoduché laboratórne pokusy,
- tvorivé a pracovné činnosti,
- didaktická hra.

c) Metódy problémového a projektového učenia

- problémové úlohy primerané veku,
- krátkodobé projekty a projektové dni.

d) Metódy samostatnej práce a sebariadeného učenia

- práca s knihou, obrázkovým materiálom, pracovným zošitom,

- samostatná práca pri pokusoch alebo výtvarných aktivitách,
- jednoduché samostatné štúdium s podporou učiteľa,
- práca s digitálnymi prostriedkami v primeranom rozsahu.

e) Metódy mimovoľného učenia

- napodobňovanie pozitívnych vzorov,
- preberanie postojov, pravidiel a spôsobov správania v kolektíve.

3. Fixačné metódy

Fixačné metódy pomáhajú žiakom upevniť porozumenie, precvičiť nové poznatky a zručnosti a vytvárať dlhodobú pamäť.

a) Metódy upevňovania vedomostí

- ústne opakovanie učiva žiakom,
- opakovací rozhovor,
- metóda otázok a odpovedí,
- písomné precvičovanie,
- opakovanie s učebnicou a obrázkovou literatúrou,
- dramatizácia, ilustrácia, tvorivé aktivity,
- domáce úlohy zamerané na precvičovanie.

Cieľom je viesť žiaka:

- k porozumeniu textu,
- k rozlišovaniu podstatného od nepodstatného,
- k schopnosti vytvárať si jednoduché poznámky a schémy,
- k budovaniu pozitívneho vzťahu ku knihám.

b) Metódy precvičovania zručností

- motorický tréning (písanie, kreslenie, manipulácia),
- technické, pohybové a umelecké zručnosti,
- opakovanie s pomôckami, modelmi, nástrojmi.

Fixačné metódy sú dôležité pre rozvoj istoty, presnosti a plynulosti.

4. Diagnostické a klasifikačné metódy

Tieto metódy pomáhajú učiteľovi aj žiakom získať prehľad o tom, ako žiak napreduje, čo mu ide dobre a čo potrebuje precvičiť.

a) Klasické diagnostické metódy

- ústne skúšanie primerané veku,
- písomné overenie vedomostí,

- praktické skúšanie,
- jednoduché didaktické testy.

b) Malé diagnostické metódy

- pozorovanie žiaka pri práci,
- analýza žiackych prác,
- rozhovor, krátky dotazník,
- zisťovanie záujmov a potrieb.

Tieto metódy podporujú objektivitu hodnotenia a umožňujú učiteľovi lepšie poznať žiaka.

c) Poznámky k hodnoteniu

- výsledky sú triedené, vyhodnocované a slúžia ako podklad pre vyučovanie,
- hodnotenie môže byť známku alebo slovným opisom,
- slovné hodnotenie zdôrazňuje silné stránky a možnosti zlepšenia,
- hodnotenie musí vychádzať z platnej legislatívy a výkonových štandardov.

5. Účinnosť vyučovacích metód

Účinná metóda by mala byť:

- informačne a obsahovo správna,
- podporujúca rozvoj osobnosti žiaka,
- prakticky využiteľná,
- vekovo primeraná,
- motivujúca,
- prirodzená a hygienicky vhodná,
- efektívna a ekonomická,
- v súlade s cieľmi výchovno-vzdelávacieho procesu.

Organizačné formy vyučovania v prvom cykle

Organizačné formy vyučovania predstavujú spôsoby, akými škola plánuje a realizuje učenie žiakov v čase a priestore.

V prvom cykle využívame také organizačné formy, ktoré podporujú aktívne učenie, činnosť žiakov, objavovanie, praktické skúsenosti a bezpečné prostredie pre učenie.

Základné princípy organizácie vyučovania na našej škole

- rešpektujeme vekové a individuálne potreby žiakov,
- zabezpečujeme primeranú dĺžku, dynamiku a striedanie činností,
- prepájame učivo s reálnym prostredím,
- využívame vnútorné aj vonkajšie priestory školy,
- dbáme na pohodu, bezpečnosť a zdravý vývin žiakov.

1. Základné organizačné formy vyučovania

a) Vyučovacia hodina

Vyučovacia hodina je základná časová jednotka, v ktorej prebieha usporiadané učenie žiakov. V novom kurikule má mať prirodzený, plynulý a flexibilný priebeh, nie rigidnú šablónu.

Typická štruktúra hodiny v prvom cykle môže obsahovať:

- motivačnú aktivitu alebo prípravenie na prácu,
- krátke zopakovanie predchádzajúceho učiva,
- objavovanie nového učiva alebo praktickú činnosť,
- činnosti na upevnenie a precvičenie,
- reflexiu, záver alebo spätnú väzbu.

Učiteľ štruktúru pružne mení podľa cieľa, potrieb detí, výkonového štandardu a typu aktivity.

b) Skupinová a tímová práca

Učitelia ju využívajú najmä pri:

- problémových úlohách,
- tvorivých projektoch,
- objavných aktivitách,
- riešení otvorených úloh.

Podporuje sociálne zručnosti, komunikáciu, spoluprácu a rozvoj mäkkých kompetencií.

c) Individuálna práca

Slúži na:

- rozvoj samostatnosti,
- diferencované úlohy podľa úrovne žiaka,
- práca s textom, obrázkom či pomôckami,
- diagnostické aktivity.

d) Činnostné a praktické formy učenia

Patria sem:

- práce v dielni alebo tvorivom prostredí,
- experimenty a jednoduché pokusy,
- manipulácia s predmetmi, modelmi, pomôckami,
- učenie sa pozorovaním a skúmaním.

e) Učenie v exteriéri

Organizujeme formou:

- vychádzok,

- exkurzií,
- pozorovaní v prírode,
- práce na školskom dvore alebo pozemku.

Táto forma podporuje prirodzené poznávanie a prepojenie teórie s realitou.

2. Obohacujúce organizačné formy

a) Projektové vyučovanie

Realizuje sa v rámci:

- tematických dní,
- medzipredmetových projektov,
- kratších projektových blokov.

Žiaci pracujú prakticky, kooperujú a prepájajú poznatky.

b) Integrované tematické bloky

V súlade s novým kurikulumom sa učivo prepája naprieč predmetmi. Učiteľ plánuje vyučovanie tak, aby bola téma spracovaná v rôznych oblastiach prostredníctvom jedného projektu alebo bloku.

c) Zážitkové a tvorivé formy

- dramatizácia,
- hry,
- tvorivé dielne,
- hudobno-pohybové aktivity,
- umelecké činnosti.

Rozvíjajú predstavivosť, expresiu a osobnostný rozvoj.

d) Exkurzie, vychádzky, výlety

Sú dôležitou súčasťou učenia:

- spoznávanie prírodného a kultúrneho prostredia,
- pozorovanie javov v teréne,
- návštevy múzeí, knižnice, hasičov, polície, remeselníkov a ďalších partnerov školy.

3. Typy vyučovacích hodín v praxi

V prvom cykle rozlišujeme typy hodín podľa ich funkcie:

- motivačná hodina – nadväzuje na tému, rozvíja záujem,
- hodina objavovania nového učiva,
- aplikačná hodina – praktické použitie poznatkov,
- fixačná hodina – precvičovanie a upevňovanie,

- diagnostická hodina – zisťovanie úrovne porozumenia,
- integrovaná hodina – prepojené predmety a témy,
- projektová hodina,
- hodina v teréne – vychádzka, exkurzia,
- tvorivá hodina – dielne, dramatizácia, experimenty.

4. Flexibilita a individualizácia

V novom kurikule je zdôraznené, že:

- učiteľ prispôbuje organizáciu hodiny podľa potreby,
- strieda formy práce (frontálna, skupinová, individuálna),
- dbá na pohybové prestávky, rytmus a striedanie činností,
- zapája žiakov aktivizačným spôsobom,
- tvorí bezpečné a inkluzívne prostredie pre učenie.

Organizačné formy vyučovania na našej škole sú plánované tak, aby:

- podporovali aktívne učenie,
- boli rôznorodé a primerané veku detí,
- rozvíjali kompetencie podľa výkonových štandardov,
- prepájali učivo s reálnym životom,
- umožňovali individuálny pokrok každého žiaka,
- zabezpečovali zdravé, bezpečné a podnetné prostredie.

Čitateľská gramotnosť v prvom cykle základnej školy

Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti patrí medzi prioritné ciele vzdelávania v prvom cykle. Čitateľská gramotnosť je súbor zručností, ktoré umožňujú žiakovi rozumieť textom rôzneho typu, pracovať s nimi a využívať získané informácie v praktickom živote.

Nejde len o techniku čítania, ale o porozumenie, premýšľanie, hodnotenie a uplatňovanie informácií.

Čo zahŕňa čitateľská gramotnosť

Žiak postupne rozvíja tieto zručnosti:

- techniku čítania primeranú veku,
- porozumenie textu, jeho obsahu, slovám a vetám,
- vyhľadávanie informácií v texte, pojmoch či grafických prvkoch,
- spracovanie prečítaného – reprodukcia, zapamätanie, zhrnutie, vytvorenie hlavnej myšlienky,
- premýšľanie o texte – vyvodzovanie záverov, úvah, jednoduchých úsudkov,
- prepájanie informácií s predchádzajúcimi poznatkami a skúsenosťami,
- tvorenie myšlienok nad rámec textu – predikcia, interpretácia, hodnotenie.

Cieľom je, aby žiak bol aktívnym čitateľom, ktorý rozumie textom, vie s nimi pracovať a využíva ich na poznávanie sveta.

Čítanie ako nadpredmetová zručnosť

V prvom cykle získava žiak základné čitateľské návyky najmä vo vyučovaní slovenského jazyka a literatúry. Východiskom sú hodiny čítania, jazykovej prípravy a začínajúceho porozumenia textu.

Nové kurikulum však zdôrazňuje, že čitateľská gramotnosť nie je záležitosťou jedného predmetu. Je to nadpredmetová kompetencia, ktorá sa musí rozvíjať naprieč všetkými oblasťami vzdelávania.

Čitateľské zručnosti cielene rozvíjame aj v ďalších predmetoch, napríklad:

- Matematika – porozumenie zadaniam, textovým úlohám, grafom, schémam,
- Prvouka, expedícia – práca s obrázkami, krátkymi informačnými textami, tabuľkami,
- Výtvarná výchova – porozumenie jednoduchému návodu, zadaniu úlohy,
- Hudobná a telesná výchova – čítanie pokynov, jednoduchých zápisov či pravidiel hry.

Takýto prístup pomáha dieťaťu získať skúsenosť, že čítanie je prirodzenou súčasťou učenia v každom predmete a v každodennom živote.

Ako rozvíjame čitateľskú gramotnosť na našej škole

Učitelia našej školy podporujú rozvoj čitateľskej gramotnosti:

- systematickou prácou s textom primeraným veku,
- využívaním rôznych typov textov (rozprávkové, informačné, obrázkové, krátke inštrukčné texty),
- rozhovorom o prečítanom, kladením premyslených otázok,
- vedením žiakov k predvídaní deja, vyvodzovaniu záverov a hodnoteniu,
- podporou samostatného čítania a motivácie ku knihe,

- využívaním didaktických hier a obrázkových materiálov,
- prepájaním textu s praktickými činnosťami (prvouka-expedícia, matematika, umelecké predmety).

Učitelia dbajú na to, aby žiak:

- čítal s porozumením,
- rozmýšľal o texte,
- vedel prepojiť text s vlastnými skúsenosťami,
- dokázal vyjadriť svoj názor a rozprávať o prečítanom.

Čitateľská gramotnosť je základom úspešného učenia žiaka v celom vzdelávacom procese. Jej rozvoj prebieha už v prvom cykle a pokračuje prirodzene a systematicky vo všetkých predmetoch. Cieľom je vychovať žiakov, ktorí rozumejú textom, vedia s nimi pracovať, kriticky o nich premýšľajú a využívajú ich vo svojom živote.

Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov so zdravotným znevýhodnením a žiakov s nadaním v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania

Zohľadňovanie individuálnych potrieb žiaka sa realizuje s cieľom zabezpečiť rovnocenný prístup k vzdelávaniu, primeraný rozvoj jeho schopností a osobnosti a s cieľom dosiahnuť primeraný stupeň vzdelania a jeho primerané začlenenie do spoločnosti.

Na podporu výchovy a vzdelávania žiaka so zdravotným znevýhodnením a žiaka s nadaním škola zabezpečí poskytnutie podporných opatrení podľa vyjadrenia pedagogického zamestnanca školy, odborného zamestnanca školy alebo zariadenia poradenstva a prevencie.

Tieto podporné opatrenia je škola povinná zabezpečiť v súlade s písomným vyjadrením riaditeľa školy, okrem prípadov, ak to vzhľadom na personálne, priestorové, materiálno-technické a finančné podmienky v navrhovanom rozsahu preukázateľne nie je možné.

Naša škola vytvára podmienky na vzdelávanie všetkých žiakov v duchu inkluzívnych princípov. Pri učení zohľadňujeme individuálne potreby detí tak, aby každý žiak mal rovnocenný prístup k vzdelávaniu, primeraný rozvoj svojich schopností a možnosť dosiahnuť stupeň vzdelania podľa svojho potenciálu.

Podpora žiakov so zdravotným znevýhodnením aj žiakov s nadaním je poskytovaná podľa odporúčaní zariadenia poradenstva a prevencie, školy a školského podporného tímu. Podporné opatrenia zabezpečujeme v rozsahu, ktorý je v možnostiach personálnych, materiálnych, priestorových a finančných podmienok školy.

1. Žiaci so zdravotným znevýhodnením

Žiakov so zdravotným znevýhodnením vzdelávame spolu s ostatnými žiakmi, pričom im poskytujeme podporné opatrenia podľa individuálnych potrieb v spolupráci so zariadením poradenstva a prevencie, odbornými a pedagogickými zamestnancami.

Škola zabezpečuje najmä:

a) Podmienky a podporu

- odborné, personálne, priestorové a organizačné podmienky podľa aktuálnych potrieb žiaka,
- systematickú spoluprácu školy so zariadením poradenstva a prevencie a podľa potreby aj so špeciálnou školou,
- spoluprácu so školským podporným tímom (pedagogickí asistenti, výchovný poradca, triedni učitelia).

b) Individuálny vzdelávací program (IVP)

Ak je to potrebné, škola vypracuje individuálny vzdelávací program, ktorý:

- obsahuje podporné opatrenia,
- upravuje obsah, metódy, formy práce a hodnotenie,
- zohľadňuje odporúčania poradenského zariadenia,
- vzniká v spolupráci so zákonným zástupcom a školským podporným tímom,
- rešpektuje špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby konkrétneho žiaka.

Žiak sa vzdeláva podľa ŠkVP školy. Ak to jeho zdravotné znevýhodnenie neumožňuje, vzdeláva sa podľa IVP.

c) Podporné opatrenia

Podľa individuálnych potrieb môžu zahŕňať:

- pedagogického asistenta
- odborné intervencie,
- úpravu metód a foriem práce,
- kompenzačné pomôcky a asistenciu,
- využitie disponibilných hodín na individuálnu alebo skupinovú prácu,
- úpravu hodnotenia.

Osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov s nadaním

Naša škola vytvára podmienky, aby sa žiaci s nadaním mohli vzdelávať a rozvíjať v súlade so svojimi vývinovými možnosťami a potrebami. Pri práci s nadanými žiakmi prihliadame na špecifiká spojené s nadaním, ako je akcelerovaný kognitívny vývin, asynchrónia či zvýšená senzitivita.

Nadaný žiak sa vzdeláva podľa školského vzdelávacieho programu a učebného plánu školy. Ak jeho špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby neumožňujú vzdelávať sa podľa ŠkVP, vypracuje sa individuálny vzdelávací program (IVP), ktorý obsahuje vhodné podporné opatrenia. IVP vzniká v spolupráci pedagóga povereného riaditeľom školy, školského podporného tímu, zákonného zástupcu a podľa potreby aj samotného žiaka.

Podpora žiakov s nadaním na našej škole

V súlade s odporúčaniami poradenského zariadenia a so zásadami inklúzie zabezpečujeme nadaným žiakom:

1. Primerané ciele vzdelávania

- stanovenie cieľov v ŠkVP alebo IVP podľa typu a úrovne nadania,
- zohľadňovanie špecifických vývinových charakteristík (asynchrónia, perfekcionizmus, vysoká senzitivita),
- podporu všestranného osobnostného rozvoja.

2. Materiálnu, personálnu a metodickú podporu

- možnosť prispôbenia obsahu, postupov a foriem práce,
- rozšírené úlohy, obohacovanie učiva, práca na projektoch, riešenie problémových úloh,
- individuálnu alebo skupinovú podporu podľa odporúčaní poradenského zariadenia,
- spoluprácu so psychológom alebo iným odborníkom podľa potreby.

3. Spoluprácu s odborníkmi

- pri umeleckom nadaní spolupracujeme s pedagógmi príslušného odboru,
- pri športovom nadaní so športovými trénermi a centrami športu.

4. Podporu emocionálneho a osobnostného rozvoja

- rešpektujúce a akceptujúce prostredie,
- vedenie k realistickému sebahodnoteniu a sebareflexii,

- rozvoj sociálnych zručností a schopnosti spolupráce.

5. Tútorskú a rozšírenú podporu

- možnosť vzdelávania pod vedením tútora,
- možnosť vzdelávania v konkrétnom predmete pod vedením učiteľa vyššieho stupňa školy,
- podpora nadaných žiakov v ich záujmových oblastiach.

Využívanie potenciálu nadaných žiakov v škole

Žiaci našej školy sa pravidelne zúčastňujú na súťažiach a olympiádach v rámci okresu a kraja. Dosahujeme veľmi dobré výsledky najmä v:

- technických olympiádach,
- biologickej a geografickej olympiáde,
- olympiádach z cudzích jazykov a slovenského jazyka,
- matematických súťažiach,
- výtvarných, hudobných, literárnych, športových a tanečných súťažiach.

Záujmové aktivity a rozvoj talentu

Koncepcia rozvoja školy systematicky podporuje talent a záujmy žiakov aj prostredníctvom krúžkovej činnosti. K oddeleniam a krúžkom, ktoré dlhodobo šíria dobré meno školy, patria najmä:

- **tanečný súbor,**
- **mažoretky,**
- **detská atletika,**
- **florbal.**

Zaujmové útvary sú pre žiakov s nadaním príležitosťou na ďalšie rozvíjanie schopností, budovanie sebadôvery a rozvíjanie tímovej spolupráce.

Zabezpečenie výchovy a vzdelávania žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa vzdeláva spolu s ostatnými žiakmi v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania. Žiak so zdravotným znevýhodnením sa do školy prijíma rozhodnutím riaditeľa školy na základe žiadosti zákonného zástupcu, ktorej súčasťou je správa z diagnostického vyšetrenia zariadenia poradenstva a prevencie, v ktorej sú odporúčané úpravy obsahu, metód, foriem alebo spôsobu hodnotenia a spolupráca s odbornými zamestnancami.

Žiak so zdravotným znevýhodnením sa môže vzdelávať aj v špeciálnej triede základnej školy, v základnej škole pre žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo v špeciálnej základnej škole. Školský vzdelávací program školy a výchovný program školského zariadenia je vypracovaný v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania, so zákazom diskriminácie a zákazom segregácie podľa osobitných predpisov.

V školskom vzdelávacom programe môže škola definovať podmienky pre výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, ako:

- spoluprácu členov školského podporného tímu, pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov,
- špecifiká organizácie výchovno-vzdelávacieho procesu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Pri výchove a vzdelávaní žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami je dôležité zabezpečiť spoluprácu so školským podporným tímom, zariadením poradenstva a prevencie a so zákonnými zástupcami žiaka. Žiak sa vzdeláva podľa školského vzdelávacieho programu a učebného plánu školy, ktorú navštevuje. Ak žiakovi jeho špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby neumožňujú, aby sa vzdelával podľa školského vzdelávacieho programu, žiak sa vzdeláva podľa individuálneho vzdelávacieho programu. Individuálny vzdelávací program žiaka vypracujú v súlade s odporúčaniami zariadenia poradenstva a prevencie pedagogickí zamestnanci poverení riaditeľom školy v spolupráci so školským podporným tímom, alebo so školským špeciálnym pedagógom, pedagogickým asistentom a odbornými zamestnancami školy a po konzultácii so zákonným zástupcom žiaka. Individuálny vzdelávací program žiaka možno priebežne počas školského roka upravovať tak, aby zohľadňoval aktuálne potreby žiaka. Kópia individuálneho vzdelávacieho programu sa poskytuje zákonnému zástupcovi.

Ak žiak plní školskú dochádzku osobitným spôsobom formou individuálneho vzdelávania, zabezpečuje škola v maximálnej možnej miere podmienky pre jeho vzdelávanie v súlade s vyjadrením všeobecného lekára pre deti a dorast alebo zariadenia poradenstva a prevencie. Žiak, ktorý bol oslobodený od vzdelávania vo vyučovacom predmete alebo jeho časti, môže využívať tieto vyučovacie hodiny na posilnenie výučby iného vyučovacieho predmetu alebo špecifickú pedagogickú a odbornú podporu a intervenciu v súlade s odporúčením zariadenia poradenstva a prevencie.

Žiak so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami môže mať namiesto vyučovacieho predmetu telesná a športová výchova vyučovací predmet zdravotná telesná výchova, ktorý je špecifickou formou telesnej a športovej výchovy

Stratégia inkluzívneho vzdelávania

Cieľom stratégie inkluzívneho vzdelávania je zlepšenie študijných výsledkov žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vytvorenie vhodných podmienok pre vzdelávanie, predchádzanie a zmierňovanie negatívneho vplyvu rôznych vývinových porúch či iného znevýhodnenia, ktoré by mohlo mať za následok školskú neúspešnosť žiakov.

Inkluzívny prístup vo výchove a vzdelávaní chápeme ako možnosť rozvíjať individuálny potenciál všetkých žiakov v škole, ale aj v živote. Učíme žiakov prekonávať ťažkosti vo výchovno-vzdelávacom procese a nachádzať nové cesty, aby mali možnosť zažiť podporu komplexnejšie a inkluzívnejšie.

Tieto ciele budeme naplňovať prostredníctvom práce školského podporného tímu.

Školský podporný tím

Školský podporný tím je tím odborníkov, ktorí nielen priamo pracujú so znevýhodnenými žiakmi, ale úzko konzultujú s učiteľmi, prípadne rodičmi. Primárnym cieľom je vytvorenia školského podporného tímu je odstrániť bariéry v prístupe všetkých žiakov ku kvalitnému vzdelávaniu.

Školský podporný tím na škole podporuje žiakov, pedagógov, asistentov. Veľmi dôležitá je aj podpora zo strany rodiča, aby sme dokázali žiaka podchytiť komplexnejšie. V škole sa snažíme o lepšie prepojenie so životom triedy a triedneho učiteľa, celkového komplexného prepojenia a prístupu podporného tímu, ktorý ovplyvňuje nastavenie kultúry školy, pomáha a podporuje učiteľov v ich prirodzených interakciách so žiakmi a vnáša liečivé prvky terapie do bežného života školy. Spolu s vedením školy sa snaží nastavovať procesy v škole, ktoré ovplyvňujú následnú prácu podporného tímu – inkluzívne vzdelávanie.

Zloženie inkluzívneho tímu na našej škole:

- **školský špeciálny pedagóg**, (želateľná skupina podporného tímu je mať na škole aj sociálneho, liečebného pedagóga, logopéda, školského psychológa)
- **učitelia a pedagogickí asistenti** sa pridávajú do subtímov podľa riešenia aktuálneho problému konkrétného žiaka vo svojej starostlivosti
- **tím podporuje na škole žiakov a učiteľov** aj tým, že pomáha s vedením nastavovať procesy v škole, ktoré následne ovplyvňujú prácu podporného tímu. Každý člen tímu je špecialistom a odborníkom vo svojej špecializácii a profesii

výchovný poradca spolupracuje pri implementácii záverov psychologických a špeciálne pedagogických vyšetrení do IVP a spolupracuje pri riešení vzniknutých ťažkostí žiakov.

Pedagogickí asistenti úzko spolupracujú s učiteľmi, uľahčujú adaptáciu žiakov do vyučovacieho procesu, napomáhajú pri prekonávaní bariér, ktoré plynú z ich zdravotného znevýhodnenia,, napomáhajú žiakom lepšie pochopiť zadanie úloh, povzbudzujú a motivujú k lepším výsledkom.

Stratégie a úlohy podporného tímu podieľajúceho sa na inkluzívnom vzdelávaní a výchove:

poradenstvo, podpora nielen učiteľom, ale aj rodičom. Podpora vedenia školy pri naplňovaní vízie a smerovaní školy

➤depistáže - vyhľadávanie a identifikácia zdrojov a rizík u žiakov, tried, učiteľov – začleňovanie, nástup prvákov, prechod piatakov na druhý stupeň, podpora deviatakov, kariérny rozvoj žiakov, príchod nového žiaka, zápis do 1. ročníka, dištančné vzdelávanie – riziká a dopady,

➤pomoc pri dištančnom vzdelávaní žiakom, ktorí sa nedokážu sústrediť na spoločné online vzdelávanie.

➤realizovanie spätnej väzby, sociometrie tried, vzájomnej klímy na škole ➤poradenstvo, podpora a vzdelávanie učiteľom a rodičom

➤mediácia konfliktov (využitím nenásilnej komunikácie), pravidelná individuálna reflexia so žiakmi

➤cielená a pravidelná individuálna intervencia žiakov so ŠVVP so školským špeciálnym pedagógom: reedukácia špecifických porúch učenia, skupinová i individuálna podporná terapia - terapia hrou

➤individuálne sedenia so školským psychológom

➤podpora triednych učiteľov, asistentov

➤aktívna spolupráca s CPPaP/CŠPP, sieťovanie s inými subjektami (kuratela, polícia, lekári, LVS, CDR, ...)

➤pravidelné tímové porady, prípadové konferencie, vzdelávanie tímu

Najdôležitejšou prácou podporného tímu:

riešenie konkrétnych situácií a problémov v škole

➤zabezpečenie podporného servisu žiakom s prejavujúcimi sa oslabeniami vo vzdelávacom procese a výchovnom procese. Následné komplexné poradenstvo rodičom

➤úzka spolupráca - triedny učiteľ, učiteľ, asistent učiteľa a pod.), ale aj rodič, žiak

➤pri riešení a podpore žiakov prizývať rodičov, pokiaľ je to čo i len trochu možné

➤podporný tím úzko spolupracuje s vedením školy najmä v porozumení dopadov jednotlivých krokov a usmernení vedenia

➤podporný tím pracuje na všetkých úrovniach – od celej skupiny k jednotlivcovi,

➤podpora rodičom a žiakom pri domácom vzdelávaní

➤práca s triedou je prirodzeným prostredím, v ktorom prebieha výchova a vzdelávanie žiakov. Bežná inkluzívna práca, výchova a vzdelávanie je adresovaná v skupine. Tím napomáha podpore učiteľa a rodičov, sleduje klímu a vývin procesov a skupinovej dynamiky

➤práca s menšou skupinou je zvyčajne zameraná na žiakov v riziku, ktorí potrebujú dodatočnú podporu alebo pomoc. Zmyslom takejto práce je, aby sa žiaci postupne cítili bezpečne aj vo svojej triede

➤práca s jednotlivcom je inkluzívna do tej miery, do akej napĺňa jeho potreby a zároveň smeruje k opätovnému a postupnému návratu do skupiny. Využíva sa pri závažných bariérach, znevýhodnení

➤pomoc a usmernenie pri výrobe kompenzačných pomôcok pre daného žiaka na základe jeho oslabenia, konzultácie a usmernenia pri pravidelnom preverovaní vedomostí ústnou alebo písomnou formou

➤príprava materiálov, hodnotení, zoznamov pre vedenie školy, lekárov a poradenské zariadenia

Osobitosti výchovy a vzdelávania cudzincov

Pri realizácii výchovno-vzdelávacieho procesu sa berie ohľad na individuálne výchovno-vzdelávacie potreby dieťaťa cudzinca^{29 32} (ďalej len „žiak – cudzinec“) a uplatňujú sa podporné opatrenia³⁰³³ v rozsahu a intenzite, ktorá zodpovedá jeho potrebám.

Podporné opatrenia môžu byť zamerané na:

- a. uplatňovanie personalizovaného a diferencovaného prístupu úpravou cieľov a obsahu výchovy a vzdelávania, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní, vrátane metód a foriem skúšania a hodnotenia dosiahnutých výsledkov vo výchove a vzdelávaní,
- b. podporu na osvojovanie si vyučovacieho jazyka školy a zároveň podporu na osvojovanie si vyučovacieho jazyka školy, pokiaľ ním je iný ako slovenský jazyk ,
- c. poskytnutie špeciálnych edukačných publikácií a kompenzačných pomôcok,
- d. identifikáciu potrieb, prekážok a bariér vo výchove a vzdelávaní formou pedagogickej a orientačnej diagnostiky, monitoringu a hodnotenia rizík.

Úprava cieľov a obsahu výchovy a vzdelávania sa môže realizovať formou rozloženia v rámci vzdelávacieho cyklu či stupňa vzdelania, tzn. že pri realizácii výchovno-vzdelávacieho procesu sa berie ohľad na úroveň doterajšieho vzdelania, ovládanie vyučovacieho jazyka a na ďalšie individuálne osobitosti žiakov – detí cudzincov.

Hodnotenie žiaka – cudzinca je nevyhnutná súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu, tak ako aj u ostatných žiakov školy. Vo všeobecnosti u všetkých žiakov – cudzincov zaradených na základné vzdelávanie v adaptačnom období platí, že je potrebné zohľadňovať pri ich hodnotení nedostatočnú znalosť štátneho jazyka, resp. vyučovacieho jazyka, nakoľko sa jedná o závažnú súvislosť, ktorá ovplyvňuje ich výkon. Zároveň platí, že základná škola môže zohľadniť úroveň ovládania štátneho jazyka žiaka – cudzinca aj v ďalších rokoch jeho vzdelávania . Žiaka – cudzinca je žiadúce hodnotiť individuálne, prispôsobiť hodnotenie špecifickým potrebám a rozvojovým možnostiam tohto žiaka. Podporný systém hodnotenia žiaka – cudzinca nastavujú pedagogickí zamestnanci v spolupráci s odbornými zamestnancami alebo so školským podporným tímom, respektíve s odbornými zamestnancami zariadenia poradenstva a prevencie. Počas adaptačného obdobia žiaka – cudzinca, v čase osvojovania si vyučovacieho jazyka školy, sa odporúča pri priebežnom aj súhrnnom hodnotení využívať prevažne slovné hodnotenie, a to najmä u žiakov 1. stupňa základnej školy. U žiakov 2. stupňa základnej školy sa odporúča hodnotiť slovne, prípadne doplniť klasifikáciu slovným hodnotením (tzv. kombinované hodnotenie). Pokiaľ je to možné, pri hodnotení žiaka – cudzinca sa zohľadnia aj výsledky predchádzajúceho vzdelávania na škole v cudzine (dostupné v listinnej alebo digitálnej podobe).

Ak sa trieda, v ktorej je zaradený žiak – cudzinec, hodnotí klasifikačnými stupňami, odporúča sa žiakovi minimálne počas adaptačného obdobia upraviť formu hodnotenia. Iná forma hodnotenia pre tohto žiaka – cudzinca, sa uvedie do zápisnice z pedagogickej rady aj s predpokladanou dĺžkou obdobia, počas ktorého bude tento žiak hodnotený inak ako ostatní žiaci príslušnej triedy v príslušnom vyučovacom predmete. Ostatným žiakom triedy je vhodné vysvetliť, prečo je žiak – cudzinec hodnotený inak.

Základné princípy hodnotenia:

- prihliadať na úroveň ovládania vyučovacieho jazyka žiakom,
- hodnotiť pokrok a osvojenie si vzdelávacieho obsahu,

- zohľadňovať pri hodnotení individuálnu situáciu.

Pre žiakov – cudzincov sa na odstránenie jazykových bariér organizujú základné a rozširujúce kurzy štátneho jazyka a podpora pri osvojení si štátneho (slovenského) jazyka vyučovacieho jazyka, ktorá sa poskytuje aj žiakom, ktorí majú občianstvo Slovenskej republiky, odlišný materinský jazyk a potrebujú podporu pri osvojení si vyučovacieho jazyka sa na odstránenie jazykových bariér poskytuje (ďalej „jazyková podpora“). Jazykovú podporu zabezpečuje škola v rozsahu podľa výsledkov jazykovej diagnostiky, aktuálne platných podmienok vzdelávania žiakov – cudzincov v súlade s Katalógom podporných opatrení a podmienok školy. Jazykovú podporu môže poskytovať podľa rozhodnutia vedenia školy pedagogický zamestnanec školy, alebo škola sprostredkuje jazykový kurz zabezpečovaný externým poskytovateľom, ktorý je realizovaný priamo v škole, mimo školy alebo dištančnou formou prostredníctvom prostriedkov založených na využívaní počítačových sietí. V prípade dištančnej formy sa odporúča žiakovi zabezpečiť materiálno-technickú asistenciu zo strany školy. Škola vytvára skupiny od 1 do 10 žiakov. Skupina môže byť z hľadiska prvého (materinského) jazyka žiakov a veku zmiešaná. Na základe výsledkov jazykovej diagnostiky je žiak zaradený do jedného z troch variantov jazykovej podpory.

Žiak – cudzinec bez znalosti slovenského jazyka je vzdelávaný v rámci intenzívnej jazykovej podpory podľa vzdelávacieho štandardu pre slovenský jazyk ako druhý jazyk – úroveň 1 s minimálnou časovou dotáciou 48 hodín a s odporúčanou časovou dotáciou 200 vyučovacích hodín a v prípade žiaka občana Slovenskej republiky s časovou dotáciou 66 hodín na jeden kurz. Žiakovi so základnou úrovňou ovládania slovenského jazyka (približne na úrovni A1 – A2 podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky) sa poskytuje jazyková podpora podľa vzdelávacieho štandardu pre slovenský jazyk ako druhý jazyk – úroveň 2 s minimálnou časovou dotáciou 64 hodín a s odporúčanou časovou dotáciou 150 vyučovacích hodín a v prípade žiaka občana Slovenskej republiky, s časovou dotáciou 33 hodín na jeden kurz. Žiakovi s dostatočnou znalosťou slovenského jazyka (prahová úroveň, t. j. približne na úrovni B1 podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky) je poskytovaná individuálna jazyková podpora podľa jeho potrieb a nárokov vzdelávania. V prípade nedostatočnej znalosti odborného (akademického) jazyka je odporúčaná jazyková podpora s časovou dotáciou 100 vyučovacích hodín prispôbená individuálnym jazykovým potrebám žiaka. Podpora je poskytovaná súbežne aj v rámci výchovno-vzdelávacieho procesu. Žiakovi – cudzincovi a žiakom, ktorí majú občianstvo Slovenskej republiky, odlišný materinský jazyk s potrebou podpory pri osvojovaní si vyučovacieho jazyka školy, vrátane národnostných škôl alebo národnostných tried, môže škola poskytnúť podporu aj formou vzdelávania v adaptačnej triede v rámci povinných vyučovacích predmetov, voliteľného vyučovacieho predmetu, kurzu či doučovania so zameraním na osvojovanie si vyučovacieho jazyka školy. V prípade jazykového kurzu ho môže škola sprostredkovať aj cez externého poskytovateľa, ktorý je realizovaný priamo v škole, mimo školy alebo dištančnou formou prostredníctvom prostriedkov založených na využívaní počítačových sietí. V prípade dištančnej formy sa odporúča žiakovi zabezpečiť materiálnotechnickú asistenciu zo strany školy. Žiaci – cudzinci v národnostných školách a národnostných triedach, ktorí neovládajú vyučovací jazyk školy, ani slovenský jazyk, postupujú pri osvojovaní si slovenského jazyka spolu s ostatnými žiakmi. V prípade potreby, napríklad keď nastúpia do školy v inom ako 1. ročníku, môžu školy využiť i vyššie zmienené podporné opatrenia na osvojenie si slovenského jazyka.

Jazyková podpora môže byť žiakovi poskytnutá na základe odporúčania zariadenia poradenstva a prevencie a s informovaným súhlasom zákonného zástupcu ich zaradením do adaptačnej triedy na nevyhnutný čas, najviac na jeden školský rok, alebo formou individuálneho vzdelávacieho programu. V rámci individuálneho vzdelávacieho programu na základe jazykovej diagnostiky škola upraví žiakovi vzdelávací program nahradením časti programu vyučovacieho predmetu slovenský jazyk a literatúra alebo slovenský jazyk a slovenská literatúra, ak ide o žiaka, ktorý sa vzdeláva v škole s vyučovacím jazykom maďarským (okrem žiaka prvého ročníka), vzdelávacím programom jazykového kurzu podľa vzdelávacieho štandardu pre slovenský jazyk ako druhý jazyk.

